

Sygn. akt II KK 3/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Szewczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Przemysław Kalinowski

SSA del. do SN Mariusz Młockowski

Protokolant Marta Brylińska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Krzysztofa Parchimowicza,
w sprawie **M. B. i K. M.**

skazanych z art. 280 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 20 maja 2014 r.,

kasacji, wniesionych przez obrońców skazanych

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 13 czerwca 2013 r.,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w O.

z dnia 20 listopada 2012 r.,

1. uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej skazania K. M. za przestępstwo opisane w punkcie X aktu oskarżenia, przypisane w punkcie 11 wyroku Sądu Rejonowego i sprawę w tym zakresie przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K., a w pozostałej części oddala kasację obrońcy K. M.;

- 2. zarządza zwrot opłaty kasacyjnej w kwocie 450 zł na rzecz skazanego K. M.;**
- 3. oddała kasację obrońcy skazanego M. B.;**
- 4. obciąża skazanych kosztami postępowania kasacyjnego w częściach na nich przypadających.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w O. z dnia 20 listopada 2012 r., oskarżony M. B. został uznany za winnego przestępstw wyczerpujących znamiona czynów opisanych w:

1. art. 286 § 1 k.k. i za to skazany na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;
2. art. 282 k.k. i art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to na podstawie art. 280 § 1 k.k. skazany na karę 2 lat pozbawienia wolności;
3. art. 245 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k. skazany na karę roku pozbawienia wolności;
4. art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k. i za to na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k. skazany na karę roku pozbawienia wolności;
5. art. 204 § 2 k.k. i za to skazany na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności;
6. art. 263 § 2 k.k. i za to skazany na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności.
8. Na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. skazanemu w miejsce powyższych kar jednostkowych (pkt 1 – 6) wymierzono karę łączną 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Tymże wyrokiem oskarżony K. M. został uznany za winnego popełnienia przestępstw zakwalifikowanych z:

9. art. 282 k.k. i art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to na podstawie art. 280 § 1 k.k. skazany na karę 2 lat pozbawienia wolności;
10. art. 204 § 2 k.k. i za to skazany na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności;
11. art. 284 § 1 k.k. i za to skazany na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;
12. art. 191 § 2 k.k. i za to skazany na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności;
13. art. 270 § 1 k.k. i za to skazany na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności;

14. art. 270 § 1 k.k. i za to skazany na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności.

15. W miejsce kar jednostkowych orzeczonych w pkt 9 – 14 wyroku, na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k., wymierzono skazanemu karę łączną 3 lat pozbawienia wolności.

Powyższy wyrok zaskarżyli między innymi obrońcy skazanych M. B. i K. M.

Obrońca M. B. zaskarżył wyrok w części dotyczącej punktów 1- 6 i 8, zarzucając:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku mający wpływ na jego treść, poprzez ustalenie na podstawie nieprawidłowej oceny dowodów, że M.B. dokonał zarzucanych mu czynów, wyczerpujących dyspozycję art. 282 k.k., w szczególności pominięcie opinii biegłych wykluczających powstanie uszkodzeń ciała u poszkodowanego M. w czasie przez niego wskazanym;
2. rażąco surowość orzeczonej kary pozbawienia wolności, jako nieadekwatnej do celów kary i pozostałych zasad określonych w art. 53 k.k., pozostającą w rażącej dysproporcji w stosunku do kary, jaka została wymierzona za te same czyny innym oskarżonym (kary grzywny), przy uwzględnieniu społecznej szkodliwości czynu oraz dyrektyw prewencji ogólnej i szczególnej, czego też, jak i zasadności zastosowanej dysproporcji sąd nie uzasadnił;
3. obrazę przepisów postępowania: art. 4, 5 § 2, 7, 424 § 1 pkt 1 k.p.k., co miało wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia przez nierozważenie wszystkich okoliczności sprawy, w szczególności tych, które przemawiały na korzyść oskarżonego, rozstrzygnięcie nieusuwalnych wątpliwości na niekorzyść oskarżonego;
4. nie zaliczenie okresów dwukrotnego tymczasowego aresztowania M. B. na poczet wymierzonej mu kary pozbawienia wolności.

Wskazując na powyższe naruszenia, obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od dokonania czynów przypisanych mu w pkt 1 – 4 wyroku, względnie złagodzenie wymierzonej kary i warunkowe zawieszenie jej wykonania na okres 2 lat próby, z zaliczeniem okresu tymczasowego aresztowania albo wymierzenie grzywny, bądź też uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Obrońca K. M. zaskarżył wyrok w stosunku do oskarżonego w całości, z tym że odnośnie „pkt VIII, 9, X, 11, XI, 12, XIII i 14” w zakresie winy, natomiast „pkt IX, 10, XII, 13” odnośnie wymierzonej kary.

Zaskarżając wyrok w zakresie dotyczącym winy oskarżonego wskazał na:

- obrazę przepisów postępowania tj. art. 4, 410, 424 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k., która miała wpływ na treść wyroku, wnikającą z oparcia orzeczenia o winie K. M. tylko na dowodach obciążających i pominięciu dowodów korzystnych, bez należytego uwzględnienia takiego stanowiska;
- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku przez uznanie oskarżonego za winnego popełnienia przestępstw przypisanych mu w „pkt VIII, 9, X, 11, XI, 12, XIII, 14”, mimo poważnych wątpliwości w tym względzie wynikających przede wszystkim z wyjaśnień oskarżonego, a także ujawnionego oraz zebranego materiału dowodowego.

Kwestionując wyrok w zakresie rozstrzygnięć o karze skarżący wskazał na rażąco niewspółmiernie surową karę, wynikającą z wymierzenia za opisane czyny kary bezwzględnie pozbawienia wolności zamiast wnioskowanej samoistnej kary grzywny orzeczonej na podstawie art. 58 § 3 k.k.

Podnosząc powyższe zarzuty autor apelacji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez uniewinnienie K. M. od popełnienia zarzucanych mu czynów opisanych w pkt VIII, X, XI i XIII wyroku, ewentualnie o uchylenie wyroku w tej części i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, bądź o zmianę wyroku w części dotyczącej czynów opisanych w pkt IX i XII wyroku i wymierzenie mu:

- a. za czyn opisany w pkt IX wyroku tj. występku z art. 204 § 2 k.k., na podstawie art. 204 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 58 § 3 k.k. kary 100 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki w kwocie 50 zł;
- b. za czyn opisany w pkt XII wyroku tj. występku z art. 270 § 1 k.k. przy przyjęciu, iż czyn ten stanowi wypadek mniejszej wagi, na podstawie art. 270 § 2a k.k. kary 20 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki w kwocie 50 zł;
- c. na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. kary łącznej 100 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki w kwocie 50 zł.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 13 czerwca 2013 r., po rozpoznaniu apelacji utrzymał w mocy zaskarżony wyrok, uznając apelacje za oczywiście bezzasadne.

Powyższy wyrok Sądu odwoławczego w całości zaskarżyli obrońcy M. B. i K. M.

Obrońca skazanego M. B. w kasacji zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego, polegające na obrazie przepisów:

- a. art. 7 i 410 k.p.k. poprzez czynienie ustaleń z pominięciem dowodu z opinii biegłych sądowych, którzy wykluczyli powstanie u pokrzywdzonego S. M. obrażeń ciała we wskazanym przez niego czasie i miejscu i dokonanie oceny dowodu z zeznań pokrzywdzonego S. M. wbrew zasadzie wyrażonej w art. 7 k.p.k.;
- b. art. 4 i 5 § 2 k.p.k. przez wydanie orzeczenia bez zachowania zasady obiektywizmu i rozstrzygnięcie niedających się usunąć wątpliwości na niekorzyść skazanego mimo, że jego wina w zakresie czynu zarzucanego mu w pkt II aktu oskarżenia nie została udowodniona w sposób niebudzący wątpliwości w oparciu o materiał dowodowy ujawniony w toku rozprawy głównej;
- c. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. przez nierozważenie i nieustosunkowanie się przez Sąd Okręgowy do wszystkich zarzutów i wniosków apelacyjnych skazanego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, w szczególności do zarzutów nieprawidłowej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i pominięcia dowodów z opinii biegłych, a także lakoniczne uzasadnienie stanowiska Sądu odnośnie postawionego zarzutu rażącej niewspółmierności orzeczonych wobec skazanego kar jednostkowych oraz kary łącznej pozbawienia wolności;

Autor kasacji podniósł ponadto zarzut rażącej niewspółmierności orzeczonych kar jednostkowych oraz kary łącznej, będący konsekwencją rażącego naruszenia wymienionych wyżej przepisów prawa procesowego, skutkujący wymierzeniem kar, których dolegliwość przekracza stopień winy skazanego, a także błędne uwzględnienie okoliczności obciążającej, którą Sąd określił jako znaczny rozmiar działalności przestępczej.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu apelacyjnym.

Obrońca K. M. zarzucił w kasacji rażące naruszenie prawa procesowego, mogące mieć istotny wpływ na treść wyroku, w szczególności art. 457 § 3 w zw. z art. 433 § 2 k.p.k., polegające na zaniechaniu ustosunkowania się przez Sąd drugiej instancji do podniesionych w apelacji obrońcy skazanego zarzutów, zawartych zarówno w *petitum* środka odwoławczego, jak i w pisemnym uzasadnieniu, co skutkowało „rażącym naruszeniem zasady integralności części sentencyjnej wyroku Sądu Okręgowego od procesu wyrokowania w sprawie”.

W oparciu o tak sformułowany zarzut kasacji jej autor wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja wniesiona przez obrońcę K. M. w zakresie podnoszącym zaniechanie ustosunkowania się do zarzutu dotyczącego naruszenia art. 424 § 1 pkt 2 k.p.k. poprzez brak wyjaśnienia podstawy prawnej skazania za przestępstwo przypisane w punkcie 11 wyroku (pkt X aktu oskarżenia) zasługuje na uwzględnienie. Sąd pierwszej instancji ustalił, że P.T. z kwoty około 40.000 zł przekazanej mu przez A. K. na przechowanie, stanowiącej zarobione przez nią pieniądze, pożyczył K. M., bez zgody wymienionej, kwotę 12.000 zł na zakup samochodu. P. T. zażądał zwrotu pożyczki w kwietniu 2009 r., lecz jej nie odzyskał. Skazany zapewnił bowiem P. T., iż dług spłaci ich wspólny kolega B. U. Sąd Rejonowy wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 424 § 1 pkt 2 k.p.k. uchylił się od oceny prawnej ustalonego zdarzenia.

Dostrzeżenia wymaga, że do przyjęcia realizacji znamion określonego w art. 284 § 1 k.k. przestępstwa przywłaszczenia, konieczne jest wykazanie zarówno obiektywnego rozporządzenia przez sprawcę cudzą rzeczą ruchomą czy prawem majątkowym, jak też tego, iż jego działaniu towarzyszył zamiar zatrzymania tej rzeczy, bądź prawa, dla siebie albo dla innej osoby, bez żadnego ku temu tytułu i ekwiwalentu [*animus rem sibi habendi*] (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 9 grudnia 2003 r., III KK 165/03; z 11 marca 2003 r., V KK 212/02; z 23 listopada 2006 r., II

KK 186/06; z 24 kwietnia 2007 r., IV KK 31/07). Samo przywłaszczenie, jak zgodnie przyjmuje się w piśmiennictwie i judykaturze, polega na rozporządzeniu rzeczą, czy też prawem majątkowym, które już uprzednio znajdowały się „w posiadaniu”, czy „władztwie” przywłaszczającego. Stąd też do znamion przywłaszczenia określonego w art. 284 k.k. nie należy zabór rzeczy ruchomej, lecz włączenie do majątku sprawcy posiadanej cudzej rzeczy [lub prawa majątkowego] (por. wyrok Sądu Najwyższego z 2 września 2004 r., II KK 344/03; Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278–363 k.k. pod red. A. Zolla, Warszawa 2006, s. 210 – 226).

Innymi słowy można przyjąć, że przywłaszczeniem w rozumieniu przepisu art. 284 § 1 k.k. jest tylko bezprawne, z wyłączeniem osoby uprawnionej, rozporządzenie rzeczą ruchomą albo prawem majątkowym znajdującymi się w posiadaniu sprawcy, przez włączenie jej do swojego majątku i powiększenie w ten sposób swego stanu posiadania lub stanu posiadania innej osoby albo wykonywanie w inny sposób w stosunku do nich uprawnień właścicielskich, bądź też ich przeznaczenie na cel inny niż przekazanie właścicielowi.

Te rozważania jurydyczne sąd powinien mieć na względzie dokonując prawno–karnej oceny zachowania oskarżonego w kontekście czynu zarzucanego mu w pkt X aktu oskarżenia.

Wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., Sąd odwoławczy pominął zarzut naruszenia art. 424 § 1 pkt 2 k.p.k. poprzez brak wyjaśnienia podstawy prawnej skazania za omawiany czyn, poprzestając na stwierdzeniu, że w tym zakresie o winie oskarżonego świadczą zeznania świadka A. K. W opisanej sytuacji Sąd Okręgowy nie dopełnił zatem obowiązku wykazania dlaczego omówiony zarzut i podana przez skarżącego argumentacja, są trafne lub nietrafne. Sąd ten był bowiem zobowiązany nie tylko do niepominiania tego zarzutu, lecz przede wszystkim do rzetelnego ustosunkowania się do niego. Pominięcie analizy zarzutu apelacyjnego mogło i niewątpliwie miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, gdyż w istocie nie wiadomo dlaczego, z jakich konkretnych przyczyn przedmiotowy zarzut i popierające go argumenty obrońcy, uznano za niezasadne w stopniu oczywistym.

Natomiast w pozostałym zakresie dotyczącym braku oceny zarzutu nie przesłuchania w charakterze świadka A. koleżanki M. M., kwestionowania fałszerstwa dokumentu rzekomo wystawionego przez prof. M. K. oraz błędnej oceny zeznań S. M., Sąd odwoławczy w zakresie minimalnym, ale w realiach tej sprawy w sposób wystarczający, wskazał główne powody braku akceptacji zarzutów apelacyjnych, natomiast w pozostałej części odwołał się do pisemnych wywodów uzasadnienia wyroku Sądu pierwszej instancji, które trafnie podzielił, uznając że nie wymagają one powtórzenia.

Zważyć należy, że informacje o nazwisku świadka o imieniu A. pochodziły wyłącznie od oskarżonego, przy czym były one tak nieprecyzyjne, iż nie było możliwe jednoznaczne ustalenie tożsamości świadka i tym samym przeprowadzenie dowodu z jego zeznań. Odnosząc się zaś do kwestii sfalszowania dokumentu rzekomo wystawionego przez prof. M. K. stwierdzić należy, że sprawstwo i wina oskarżonego, co do tego czynu nie podlegają dyskusji. Trafnie wskazano bowiem, że świadczą o nich zeznania wymienionego profesora oraz świadka P. T., który zeznał wprost, że K. M. chwalił się faktem podrobienia zaświadczenia lekarskiego i przekazania go swemu obrońcy w celu dołączenia do wniosku o ułaskawienie.

Bezpodstawne jest również podważanie oceny wiarygodności zeznań świadka S. M. Sąd Okręgowy w tym zakresie podzielił w całości argumentację Sądu Rejonowego trafnie opartą na zeznaniach P. T., licznych prostytutek oraz opiniach lekarskich. Argumentacja Sądu odwoławczego w tym zakresie, jakkolwiek lakoniczna, jest wystarczająca i przekonująca. Zaznaczyć w tym miejscu wypada, że opinie lekarskie są konsekwentnie błędnie odczytywane przez obrońców.

Kasacja wniesiona przez obrońcę M. B. okazała się bezzasadna.

Zarzuty skargi wskazane w punkcie a. i b. dotyczą bezpośrednio wyroku Sądu pierwszej instancji, w związku z tym nie są zasadne. Wypada przypomnieć, że kasacja stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia skierowany przeciwko prawomocnym wyrokom sądów odwoławczych kończących postępowanie, a nie wyrokom sądów pierwszej instancji (art. 519 k.p.k.). Temu służy bowiem apelacja.

Także zarzut rażącej obrazy art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. nie zasługuje na uwzględnienie, chociaż uzasadnienie wyroku Sądu odwoławczego jest

bardzo lakoniczne. Pomimo tego argumentacja Sądu Okręgowego pozwala na pozytywną ocenę rozumowania tego Sądu. Nie pominięto w niej żadnego zarzutu apelacji, a stanowisko Sądu w stosunku do każdego z zarzutów jest oczywiste.

Jak wcześniej zasygnalizowano, wbrew wywodom obrońcy, opinie lekarskie sporządzone w sprawie (k. 840, 1012, 1878, 2094, 2142 i 2180) nie wykluczają powstania obrażeń u S. M. w czasie przez niego podanym. Wręcz przeciwnie, ze wszystkich opinii wynika wprost, że obrażenia te mogły powstać w czasie i okolicznościach podanych przez pokrzywdzonego. Oceny tej nie zmienia fakt, iż biegli nie byli w stanie precyzyjnie określić czasu powstania obrażeń.

Pogłębiona analiza uzasadnienia Sądu Rejonowego prowadzi do oczywistego wniosku, że Sąd ten nie uchylił się od oceny zeznań M. S. i M. K. (s. 22-23), poświęcając obu tym świadkom należyta uwagę. Wiarygodność zeznań tych świadków oceniono w kontekście całego zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, wskazując i rozważając zarówno punkty z nim zbieżne, a zatem argumenty przemawiające za uznaniem wiarygodności zeznań, jak i te, które przemawiały – w części – przeciwko tej wiarygodności. Trafna jest w tej części argumentacja Sądu odwoławczego, iż zarzuty skarżącego mają charakter *stricte* polemiczny i są wyrazem przyjętej przez skazanego linii obrony.

Także analiza i ocena zeznań złożonych przez świadka J. S. zasługuje na pełną aprobatę. Nie ma bowiem uzasadnionych podstaw do kwestionowania opinii biegłego psychologa, z której wprost wynika, że J. S. zeznawała niespójnie, niekonsekwentnie i przedstawiała zdarzenia w sposób zniekształcony adekwatnie do przyjętej linii obrony (k. 1839-1840). Skarżący nie przedstawił żadnych argumentów, który podważałby trafność tej oceny, poprzestając na kilku ogólnikowych stwierdzeniach. Te zaś w żadnym zakresie nie mogą być uznane za trafne.

Odnosząc się w końcu do zarzutu rażącej niewspółmierności wymierzonych skazanemu kar jednostkowych i łącznej stwierdzić należy, iż jest on niedopuszczalny. Wynika to wprost z brzmienia art. 523 § 1 *in fine* k.p.k.

W toku ponownego rozpoznania sprawy Sąd Okręgowy w K. oceni raz jeszcze zarzuty apelacji obrońcy K. M. w odniesieniu do czynu przypisanego oskarżonemu w pkt 11 wyroku Sądu Rejonowego. Rozpoznając środek

odwoławczy Sąd uwzględni wymogi płynące z art. 433 § 2 i art. 457 § 3 k.p.k. oraz wskazania Sądu kasacyjnego.

Wobec częściowego uwzględnienia kasacji obrońcy K. M., zgodnie z art. 527 § 4 k.p.k. orzeczono o zwrocie uiszczonych przez niego opłat.

Podsumowując, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.